

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Trh práce a vývoj nezaměstnanosti v České republice v
porovnání s Portugalskou republikou**

Renáta Daňková

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Renáta Daňková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Trh práce a vývoj nezaměstnanosti v České republice v porovnání s Portugalskou republikou

Název anglicky

Labour market and unemployment in the Czech Republic in comparison with the Portugal Republic

---

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je vyhodnocení na základě analýzy a komparace vývoje trhu práce a nezaměstnanosti občanů s vysokoškolským vzděláním v České republice v porovnání s občany Portugalské republiky od začátku 21. století do dnešního období.

Teoretická část bude obecně charakterizovat pojmy spojené s problematikou trhu práce a nezaměstnaností. Praktická část bude analyzovat trend a výkyvy nezaměstnanosti občanů s vysokoškolským vzděláním v Portugalské republice v porovnání s Českou republikou včetně příčin.

Metodika

V teoretické části práce bude provedena metoda deskripce, to znamená charakteristika trhu práce včetně pojmů nabídky a poptávky, poruchy trhu práce, charakteristika práce a pracovní síly, charakteristika nezaměstnanosti, její příčiny a formy, charakteristika úřadu práce a podpory v nezaměstnanosti.

V praktické části bude použita metoda komparace, tedy srovnání vývoje nezaměstnanosti v České republice a Portugalské republice. Data budou získávána mimo jiné z Českého statistického úřadu, pro Portugalskou republiku pak z příslušného statistického úřadu a dále ze systému EURES. Tyto státy budou srovnávány od počátku 21. století z hlediska trhu práce a vývoje nezaměstnanosti. Bude pozorováno zvýšení či snížení nezaměstnanosti v České republice a porovnáme tyto hodnoty s Portugalskou republikou.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Česká republika, Evropská Unie, Nabídka, Nezaměstnanost, Poptávka, Portugalská republika, Trh práce

---

Doporučené zdroje informací

- FUCHS, K. – TULEJA, P. *Základy ekonomie*. Praha: Ekopress, 2005. ISBN 80-86119-94-7.
- JÍROVÁ, H. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, 1999. ISBN 80-7079-635-9.
- MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.
- SEDLÁČEK, Miroslav, 2000. *Základy ekonomické teorie*. Praha: Vydavatelství ČVUT. ISBN 80-01-02098-3.
- ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. Psyché (Grada). ISBN 80-247-9006-8.
- VÁCLAVÍKOVÁ, Anna, Helena KOLIBOVÁ a Alina KUBICOVÁ, 2009. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava: Optys. ISBN 978-80-85819-76-2.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Kamila Veselá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 16. 2. 2023

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 2. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 23. 02. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Trh práce a vývoj nezaměstnanosti v České republice v porovnání s Portugalskou republikou" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 03. 2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Kamile Veselé, Ph.D. za odborné rady, doporučení a připomínky při vedení mé bakalářské práce.

Trh práce a vývoj nezaměstnanosti v České republice v porovnání s Portugalskou republikou

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vývojem míry nezaměstnanosti občanů s vysokoškolským vzděláním v České republice v porovnání s Portugalskou republikou mezi lety 2000 až 2021.

V teoretické části je nejdříve charakterizován trh práce včetně nabídky práce, poptávky po práci a diskriminace. Dále je definována nezaměstnanost, její druhy, příčiny, způsob měření. Je vysvětlen princip podpory v nezaměstnanosti, které poskytují instituce zabývající se nezaměstnaností. Poté jsou popsány ekonomické a sociální problémy, které jsou s nezaměstnaností úzce spjaty včetně způsobů snižování nezaměstnanosti.

V praktické části je charakterizována Portugalská republika, u které je sledován vývoj nezaměstnanosti občanů s vysokoškolským vzděláním v úseku 21 let. Tento vývoj je porovnán s Českou republikou. Na konci praktické části je porovnán vývoj míry nezaměstnanosti mezi lety 2002 až 2020 s Evropskou Unií.

Klíčová slova: Česká republika, Evropská Unie, Nabídka, Nezaměstnanost, Poptávka, Portugalská republika, Trh práce

Labour market and unemployment in the Czech Republic in comparison with the Portugal Republic

Abstract

The bachelor thesis deals with the development of the unemployment rate of citizens with higher education in the Czech Republic compared to the Portuguese Republic between the years 2000 and 2021.

In the theoretical part, the labour market is first characterized, including the supply of labour, the demand for labour and discrimination. Furthermore, unemployment, its types, causes and methods of measurement are defined. The principle of unemployment support provided by unemployment institutions is explained. Economic and social problems that are closely related to unemployment are then described, including methods of reducing unemployment.

In the practical part, the Portuguese Republic is characterized, where the development of unemployment among citizens with university education is monitored over a period of 21 years. This development is compared with the Czech Republic. At the end of the practical part, the development of the unemployment rate between 2002 and 2020 is compared with the European Union.

Keywords: Czech Republic, Demand, European Union, Labour market, Portuguese Republic, Supply, Unemployment

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika.....	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Trh práce.....	12
3.1.1 Práce.....	12
3.1.2 Pracovní síla.....	12
3.1.3 Poptávka po práci.....	12
3.1.4 Nabídka práce	13
3.1.5 Tržní rovnováha.....	13
3.1.6 Mzda	14
3.1.7 Zaručená mzda.....	14
3.1.8 Zákony, vyhlášky a nařízení vlády	15
3.1.9 Kvalifikace.....	15
3.1.10 Diskriminace.....	15
3.2 Nezaměstnanost.....	16
3.2.1 Ekonomicky aktivní a neaktivní obyvatelstvo.....	16
3.2.2 Míra nezaměstnanosti	16
3.2.3 Instituce zabývající se nezaměstnaností.....	17
3.2.4 Podpory v nezaměstnanosti.....	17
3.2.5 Druhy nezaměstnanosti.....	18
3.2.6 Sociální politika zaměstnanosti.....	19
Vlastní práce.....	20
3.3 Charakteristika a vývoj nezaměstnanosti České republiky	20
3.3.1 Vývoj nezaměstnanosti České republiky	21
3.3.2 Nezaměstnanost s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví	22
3.3.3 Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců	22
3.4 Charakteristika a vývoj nezaměstnanosti Portugalské republiky	24
3.4.1 Vývoj nezaměstnanosti Portugalské republiky	25
3.4.2 Nezaměstnanost s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví	26
3.4.3 Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců	27
3.5 Srovnání vývoje nezaměstnanosti	28
4 Výsledky	33
Závěr	34

5 Seznam použitých zdrojů	36
5.1 Knižní publikace.....	36
5.2 Internetové zdroje.....	36

Seznam obrázků

Obrázek 1: Stav na trhu práce	14
Obrázek 2: Administrativní rozdělení České republiky.....	21
Obrázek 3: Administrativní rozdělení Portugalské republiky.....	25

Seznam tabulek

Tabulka 1: Zaručené měsíční mzdy v roce 2022	15
Tabulka 2: Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců	23
Tabulka 3: Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců	27
Tabulka 4: Celkové množství nezaměstnaných.....	29

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj míry nezaměstnanosti mužů a žen (%).....	22
Graf 2: Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců.....	23
Graf 3: Vývoj míry nezaměstnaných mužů a žen s vysokoškolským vzděláním (%).....	26
Graf 4: Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců.....	28
Graf 5: Vývoj celkového množství nezaměstnaných.....	29
Graf 6: Nezaměstnanost s vysokoškolským vzděláním.....	30
Graf 7: Vývoj míry nezaměstnanosti (%).....	31
Graf 8: Vývoj míry nezaměstnanosti s vysokoškolským vzděláním (%).....	32
Graf 9: Vývoj míry nezaměstnanosti České republiky, Portugalské republiky a Evropské Unie (%).....	32

Seznam rovnic

Rovnice 1: Míra nezaměstnanosti	17
---------------------------------------	----

1 Úvod

Nezaměstnanost je historicky i současně jedním z nejzásadnějších témat v ekonomii. Může mít vážné sociální a ekonomické důsledky, včetně nižší produktivity, sníženého hospodářského růstu a zvýšené chudoby. Tyto problémy se týkají nejen zemí po celém světě, ale i jednotlivců, rodin a společností jako celku. Politiky zaměřené na snížení nezaměstnanosti zahrnují opatření na zlepšení vzdělávání, podporu vytváření pracovních míst a poskytování sociálních záchranných lan pro ty, kteří jsou nezaměstnaní.

Trh práce je významnou složkou ekonomiky a pochopení jeho dynamiky je zásadní pro řešení problémů souvisejících s nezaměstnaností. Celkově je pochopení dynamiky nezaměstnanosti a trhu práce zásadní pro politiky, ekonomy a jednotlivce, kteří hledají pracovní příležitosti.

Bakalářská práce identifikuje různé typy nezaměstnanosti a jejich příčiny. Zkoumá sociální a ekonomické důsledky nezaměstnanosti. Analyzuje politické důsledky nezaměstnanosti a trhu práce.

Teoretická část zahrnuje analýzu příslušných statistických dat týkajících se nezaměstnanosti občanů České republiky a Portugalské republiky s vysokoškolským vzděláním od počátku 21. století do dnešní doby.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je vyhodnocení na základě analýzy a komparace vývoje trhu práce a nezaměstnanosti občanů s vysokoškolským vzděláním v České republice v porovnání s Portugalskou republikou od začátku 21. století do dnešního období.

Teoretická část bude obecně charakterizovat pojmy spojené s problematikou trhu práce a nezaměstnaností. Praktická část bude analyzovat trend a výkyvy nezaměstnanosti občanů s vysokoškolským vzděláním v Portugalské republice v porovnání s Českou republikou včetně příčin.

2.2 Metodika

V teoretické části práce bude provedena metoda deskripce, to znamená charakteristika trhu práce včetně pojmů nabídky a poptávky, poruchy trhu práce, charakteristika práce a pracovní síly, charakteristika nezaměstnanosti, její příčiny a formy, charakteristika úřadu práce a podpory v nezaměstnanosti.

V praktické části bude použita metoda komparace, tedy srovnání vývoje nezaměstnanosti v České republice a Portugalské republice. Data budou získávána mimo jiné z Českého statistického úřadu, pro Portugalskou republiku pak z příslušného statistického úřadu a dále ze systému EURES. Tyto státy budou srovnávány od počátku 21. století z hlediska trhu práce a vývoje nezaměstnanosti. Bude pozorováno zvýšení či snížení nezaměstnanosti v České republice a porovnáme tyto hodnoty s Portugalskou republikou.

3 Teoretická východiska

3.1 Trh práce

Trh práce je z jedním ze vzájemně propojených částí tržního hospodářství. Vývoj na trhu práce má řadu specifických rysů, které jsou projevem unikátnosti výrobního faktoru práce. (Šmajsová Buchtová, 2002)

Na trhu práce se střetává nabídka s poptávkou. Neboli uchazeč o zaměstnání nabízí svou pracovní sílu a setkává se subjektem, který hledá vhodného pracovníka splňujícího poptávané dovednosti. (Klínský, 2020)

Trh práce je dynamický a neustále se mění v důsledku faktorů, jako je globalizace, technologie a hospodářské politiky.

3.1.1 Práce

Práce je cílevědomá lidská činnost, jejímž prostřednictvím lidé produkují, prodávají a poskytují služby. Nefunguje tedy sama o sobě. Za vynaloženou práci je člověk odměňován mzdou. Práce je výrobním faktorem, který nelze nahradit při výrobě statků. (Šmajsová Buchtová, 2002)

3.1.2 Pracovní síla

Pracovní síla zahrnuje všechny osoby ve věku 15 let a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané. Schopnost vykonávat danou profesi a také souhrn fyzických a duševních schopností, které člověk používá při výrobě statků nebo provádění služeb. (ČSÚ, 2023)

3.1.3 Poptávka po práci

Poptávka po pracovní síle je definována mezním produktem práce, tedy množstvím pracovní síly, která vynaloží takový příjem, že bude vyšší než náklady na její získání. Práce tedy není poptávána pro ni samotnou, ale pro její přínos k výrobě statků a služeb. (Fuchs, 2005)

Poptávka po určitém počtu zaměstnanců a určité kvalifikaci zaměstnanců ovlivňuje situace na trhu práce. Příkladem může být pandemie COVID-19, kdy nastala velká poptávka po ochranných pomůckách, tudíž i poptávka po práci. Když se zvyšovala výroba produktů, muselo se zvýšit i množství pracovní síly. V opačném případě, kdy se poptávka po produktu snižuje, je zaměstnavatel donucen k propouštění zaměstnanců. Dalším příkladem je poptávka

v různých částech země. Někde je poptáván ekonom, jinde zase dělník. Tedy záleží i na stupni vzdělání a kvalifikovanosti (Klínský, 2020)

3.1.4 Nabídka práce

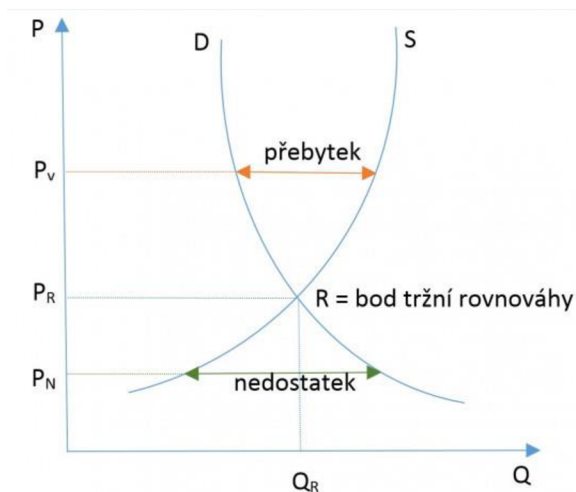
Nabídka práce je na trhu zastoupená domácnostmi a jejich ochotou pracovat. Účinek, který plyne z konání práce je větší než oběť, která je spojena s jejím konáním. (Šmajsová Buchtová, 2002)

V rámci Evropské Unie je lidem umožněno využívat takzvaný Europass, což je bezplatný soubor online dokumentů, nástrojů a informací, které byly vyvinuty v roce 2005 Evropskou komisí pro pomoc s plánováním studijních a profesních příležitostí na území celé Evropské unie. Je tvořen pěti dokumenty. Prvním je životopis, který je základním dokumentem, který si každý občan sám vytvoří v jazyce svého výběru. Jazyk ale musí být používán na území Evropské unie. Druhým dokumentem je jazykový pas. Ten poskytuje podrobný a srozumitelný přehled o úrovni znalostí a zkušeností dosažených v různých jazycích. Mobilita je třetím dokumentem. Zaznamenává zkušenosti získané studiem, stáží, školením nebo prací v jiné zemi Evropské unie. Čtvrtý je dodatek k osvědčení. To je dokument připojený k maturitnímu vysvědčení nebo výučnímu listu a který poskytuje dodatečné informace k obsahu vysvědčení či jinému kvalifikace v cizí zemi. V případě vysokoškolského vzdělání jde o pátý dokument, kterým je dodatek k diplomu a obsahuje stejné náležitosti jako dodatek k osvědčení. Občan České republiky a jeho rodinný příslušník nepotřebuje pracovní povolení ani povolení k pobytu ve státech Evropské unie. (Evropa, 2023)

3.1.5 Tržní rovnováha

Na trhu práce můžou nastat tři rozdílné jevy, znázorněné na obrázku číslo 1. Prvním je, když nabídka převyšuje poptávku. To má za příčinu méně volných míst, tudíž se zvyšuje nezaměstnanost. Druhý jev je opačný od prvního, a to když poptávka převyšuje nabídku. Na trhu tak vzniká více volných pracovních míst. Třetím a ideálním jevem je stav, kdy se nabídka rovná poptávce. Tento jev nazýváme tržní rovnováha. Ta ovšem na trhu práce neexistuje, nastává pouze vzácně a krátkodobě.

Obrázek 1: Stav na trhu práce

Zdroj: <https://www.vovcr.cz/odz/zdrav/097/page10.html>

3.1.6 Mzda

Mzda je výsledkem vynaložení práce konkrétního zaměstnance. Závisí na mzdových předpisech a společné smlouvě. Mzdy se příliš často nemění a nejsou pružné díky nákladům přítomným při administraci mzdových systémů (Samuelson, 2013).

Vláda svými nařízeními stanovuje výši minimální mzdy. Minimální hrubá mzda činí v roce 2023 měsíčně 17 300 Kč při plném pracovním úvazku, jinak nejméně 103,80 Kč na hodinu. (MPSV, 2023)

3.1.7 Zaručená mzda

Zaručená mzda představuje minimální výši mzdy, upravenou dle jednotlivých profesí. Tyto profese se člení do 8 skupin, které jsou děleny dle obtížnosti, a zaměstnavatel je povinen vyplácet zaměstnanci nejméně mzdu dle tabulky číslo 1.

Tabulka 1: Zaručené měsíční mzdy v roce 2022

Skupina profesí	Hodinová mzda	Měsíční mzda
1.	103,8	17 300
2.	106,5	17 900
3.	117,5	19 700
4.	129,8	21 800
5.	143,3	24 100
6.	158,2	26 600
7.	174,7	29 400
8.	207,6	34 600

Zdroj: vlastní zpracování, Sbírka zákonů (2023)

3.1.8 Zákony, vyhlášky a nařízení vlády

Zákony upravují principy odměňování. Pro stanovení konkrétní mzdy je klíčový zákon o kolektivním vyjednávání. Zákoník práce zakazuje diskriminaci a rozdílnost v odměňování za stejnou práci. Vyhlášky ministerstev a nařízení vlády konkretizují uvedené zákony. Ty uvádějí minimální nároky, které musí respektovat každý zaměstnavatel.

3.1.9 Kvalifikace

Úroveň kvalifikace a profesionálních dovedností je při hledání práce klíčové. Čím více dovedností zájemce o práci má, tím větší je možnost výběru pro zaměstnavatele i pro pracovníka. Ti pracovníci, kteří dosahují jen nízké kvalifikace jsou postupně stále více vytlačováni levnějšími a preciznějšími stroji. Z běžného života to jsou například samoobslužně pokladny v supermarketech. (Šmajsová Buchtová, 2002)

Vývoj modernizace klade nové nároky na vykonávání stávajících profesí. Některé profese naopak zanikají a osoby ztrácejí zaměstnání. Je proto důležité se celoživotně vzdělávat. Pro osoby hledající zaměstnání je zásadní ovládat co nejvíce dovedností a mít co nejvíce znalostí v oboru, ve kterém chtějí pracovat. Potřebné kvalifikace a rekvalifikace získají určitým stupněm vzdělání či praxí. (Klínský, 2020)

3.1.10 Diskriminace

Diskriminace se v ekonomii vždy ukazovala jako obtížné téma. Mezi nejčastější typy diskriminace patří ty na základě genderu, věku, jiné sexuální orientaci, rasy či etnicity a politických názorů. Skupiny bývají vystavovány rozdílnému jednání, omezeným pracovním příležitostem a způsobují negativní dopad.

Nejrozšířenější diskriminací je genderová, kdy má muž na trhu práce výhodnější postavení než žena. Tato diskriminace se vyskytuje obvykle u mezd, i přes stejnou produktivitu práce. Pozorujeme ji už i v procesu výběru zaměstnanců, kdy zaměstnavatel dá přednost muži nad ženou, která může do pár let otěhotnět a být na mateřské dovolené, což je pro zaměstnavatele nevýhodné. (Palíšková, 2019)

I v dnešní době nadále existuje rasová diskriminace. Kdy zaměstnavatel upřednostní potenciálního zaměstnance jen na základě barvy pleti.

3.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost představuje historicky i v současné době jeden z nejsledovanějších a nejproblematictějších jevů v ekonomice. Nezaměstnaný je ten, kdo nemůže za stávajících ekonomických podmínek najít zaměstnání, i přesto že je ochotný a práce schopný. Taková osoba je registrována na úřadu práce a práci si aktivně hledá. (Šmajsová Buchtová, 2002)

3.2.1 Ekonomicky aktivní a neaktivní obyvatelstvo

Ekonomicky aktivní osoby jsou osoby v produktivním věku, které představují pracovní sílu. Mezi ně řadíme zaměstnance, osoby samostatně výdělečně činné i nezaměstnané.

Ekonomicky neaktivním obyvatelstvem můžeme chápat takového obyvatelstvo, které není zaměstnáno, ale ani si žádnou práci nehledá. Obecně to jsou osoby do 14 let, osoby v důchodovém věku, osoby nemocné či zdravotně postižené a osoby s vlastním zdrojem živobytí. V tomto případě nemůže být osoba nazývána jako nezaměstnaná. (Klínský, 2020)

3.2.2 Míra nezaměstnanosti

Obecná definice míry nezaměstnanosti je podíl nezaměstnaných na celkovém počtu lidí ochotných pracovat. Míra nezaměstnanosti zásadně ovlivňuje stav ekonomiky, demografii a dostupnost pracovních míst. Počítá se z údajů poskytovaných úřady práce, ale ve skutečnosti je počet nezaměstnaných větší, než udávají statistiky. Nejsou do nich započteny osoby dlouhodobě nezaměstnané, které přestali práci hledat. Míra nezaměstnanosti obecně vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu ekonomicky aktivních.

Míru nezaměstnanosti počítáme:

$$u = \frac{U}{L+U} * 100 (\%) \quad (1)$$

kde u je míra nezaměstnanosti, U vyjadřuje počet nezaměstnaných a L vyjadřuje počet zaměstnaných. (Soukup, 2018)

Mezi kraje s nejnižší mírou nezaměstnanosti spadá Pardubický kraj, Jihočeský kraj a kraj Zlínský. Naopak mezi kraje s nejvyšší nezaměstnaností spadá kraj Ústecký, Moravskoslezský kraj a Jihomoravský kraj. Ke dni 28. 2. 2023 se současná nezaměstnanost pohybuje kolem 3,9 % a celková nezaměstnanost činí zhruba 282 508 lidí. (ČSÚ, 2023)

3.2.3 Instituce zabývající se nezaměstnaností

Tyto instituce se zabývají snižováním nezaměstnanosti, které provádějí pomocí aktivní a pasivní politiky nezaměstnanosti. Aktivní politika nezaměstnanosti zavádí taková opatření, která vedou ke vzniku nových pracovních míst a organizuje rekvalifikace. Tuto politiku realizují v České republice úřady práce řízené Ministerstvem vnitra a sociálních věcí. Pasivní politika nezaměstnanosti poskytuje podporu v nezaměstnanosti, zprostředkování nového zaměstnání, a podporu při rekvalifikaci. (Klínský, 2020)

Úřad práce je správní úřad s celostátní působností, kde jsou evidováni nezaměstnaní. Jsou zde k dispozici informace o vhodných pracovních místech, které odpovídají kvalifikaci osoby a jeho způsobilosti. Pro podporu v nezaměstnanosti je nutné vyplnit nejdříve žádost o zprostředkování zaměstnání a až poté žádost o podporu. (Úřad práce ČR, 2023)

3.2.4 Podpory v nezaměstnanosti

Cílem podpory v nezaměstnanosti je dočasné zmírnění absence příjmů. Doba, během které nezaměstnaný pobírá podporu se nazývá doba podpůrčí. Ta má 3 kategorie. První je do 50 let a její doba činí 5 měsíců. Druhá kategorie je v rozmezí 50 a 55 let a trvá 8 měsíců. Poslední je kategorie nad 55 let, kdy podpůrčí doba probíhá 11 měsíců. Podpůrčí doba funguje tak, že první 2 měsíce pobírá nezaměstnaný podporu o velikosti 65 % průměrného čistého měsíčního výdělku z předchozího zaměstnání. Během třetího a čtvrtého měsíce podpora klesne na 50 % dřívějšího výdělku a zbytek podpůrčí doby uchazeč dostane jen 40 %.

Aby nezaměstnaný získal podporu v nezaměstnanosti, musí splnit určité podmínky. Nárok vzniká, pokud občan v posledních dvou letech pracoval alespoň 12 měsíců a platil sociální pojištění.

Po skončení podpůrčí doby se poskytuje sociální dávka ve výši životního minima jednotlivce, která v roce 2023 činí 4 860 Kč za měsíc. Nevykazuje-li požadovanou aktivitu, dostane jen existenční minimum, které v roce 2023 činí měsíčně 3 130 Kč. Podporu získá jen osoba s trvalým bydlištěm v České republice. (MPSV, 2023)

3.2.5 Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost se dělí na několik druhů, a to na nedobrovolnou, dobrovolnou, cyklickou, strukturální, sezónní a frikční. Poslední tři zmíněné nezaměstnanosti jsou přirozené, jelikož jejich jev je trvalý. Tento jev však není negativní.

Nedobrovolná nezaměstnanost

Vzniká tehdy, když není k dispozici dostatek pracovních míst, i přesto že jsou osoby ochotny pracovat. Neboli počet nezaměstnaných přesahuje celkový počet volných pracovních míst. (Sedláček, 2000)

Dobrovolná nezaměstnanost

Dobrovolně nezaměstnaní jsou takové osoby, kterým vyhovuje nebyt na určité období zaměstnan, chtějí využít sociálních dávek anebo jim nevyhovuje jejich mzda a čekají na lepší pracovní nabídky. Tyto osoby se často nechtějí přizpůsobit určitým podmínkám jako je například dlouhé dojíždění do práce. (Klínský, 2020)

Strukturální nezaměstnanost

Nezaměstnanost, u které osoba musí projít rekvalifikací k získání nové práce, jelikož jejich dosavadní kvalifikace neodpovídá volným pracovním příležitostem v dílčích odvětvích, profesích či regionech. Je způsobena dlouhodobými nerovnoměrnými změnami ve struktuře národního hospodářství. (Samuelson, 2013)

Sezónní nezaměstnanost

Této nezaměstnanosti podléhají pracovní místa související s ročními obdobími. V létě to jsou vlekáři pracující na horách, naopak v zimě to jsou lidé, kteří pracují přes léto

na koupalištích. Dopad mají na tuto nezaměstnanost i zemědělci. Příčinou sezónní nezaměstnanosti je tedy nízká ekonomická aktivita v různých odvětvích ekonomiky. (Klínský, 2020)

Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost souvisí s průběhem hospodářského cyklu národního hospodářství. V momentě, kdy je ekonomika na vrcholu, vzniká nejnižší nezaměstnanost. Naopak když se ekonomika nachází v dlouhodobém úpadku, který nazýváme recese, vzniká nejvyšší nezaměstnanost.

Frikční nezaměstnanost

Nezaměstnanost, která je dočasná a je důsledkem pohybu pracovníků mezi jednotlivými pracovními místy. Frikční nezaměstnanost existuje v každém okamžiku, jelikož lidé mění zaměstnání neustále a přechod do jiného zaměstnání není okamžitý, ale trvá určitou dobu. Frikční nezaměstnanost vzniká zejména po ukončení studia. (Samuelson, 2013)

3.2.6 Sociální politika zaměstnanosti

Tato politika se zabývá snižováním chudoby, nerovností a nezaměstnaností a má za cíl podporovat hospodářský rozvoj a sociální začlenění osob bez ohledu na jejich socioekonomické zázemí. I přes všechny snahy je sociální nerovnost v příjmech a majetku neodstranitelná. Nerovnosti vedou k oslabení spojitosti ve společnosti, protože přibývá osob s nízkými příjmy a zhoršuje se možnost vzdělání. Stát by ale neměl osobám pomáhat v enormní míře, aby u osob nedocházelo k demotivaci být úspěšný. Jeho nástrojem je regulace minimální mzdy. (Klínský, 2020)

Vlastní práce

3.3 Charakteristika a vývoj nezaměstnanosti České republiky

Česká republika je vnitrozemským státem ve střední Evropě. Sousedí na západě s Německem, na severu a severovýchodě s Polskem, na východě se Slovenskem a na jihu s Rakouskem. Země je z velké části pokryta horami, na východě jsou Sudety a Karpaty a na západě Český les. Hlavním a největším městem země je Praha. Česká republika má přibližně 10,7 milionů obyvatel. Drtivá většina obyvatel mluví česky, což je úřední jazyk země. Česká republika má dobře rozvinutý vzdělávací systém s bezplatným základním a středním vzděláním dostupným pro všechny občany. V zemi je také řada bezplatných mezinárodně uznávaných univerzit. Česká republika je parlamentní demokracií s prezidentem v čele státu a předsedou vlády v čele vlády. Země je rozdělena do 14 správních oblastí a každý region je řízen volenou regionální radou.

Česká republika má různorodou ekonomiku, která se vyznačuje kombinací moderních průmyslových odvětví a tradičních odvětví. Česká republika má několik průmyslových regionů, ve kterých se nacházejí významná výrobní centra. Nejvýznamnější z těchto regionů se nacházejí v okolí měst Praha, Brno, Ostrava a Plzeň. Tyto regiony mají dlouhou historii výroby a sídlí zde mnoho společností z automobilového, strojírenského a elektronického průmyslu. Cestovní ruch je důležitým odvětvím české ekonomiky a země má několik oblíbených turistických destinací. Praha je jedním z nejnavštěvovanějších měst v Evropě a země má také několik památek světového dědictví UNESCO. České republice se daří přitahovat zahraniční investice, zejména v automobilovém a elektronickém sektoru. Významné operace v zemi mají společnosti jako Škoda, TPCA a Foxconn. Česká republika má dobře rozvinutou dopravní infrastrukturu, která zahrnuje moderní dálnice, železnice a letiště. To z něj dělá důležitý dopravní uzel pro střední Evropu a usnadňuje obchod jak pro evropské země, tak i obchod v regionu. Přes celkovou sílu české ekonomiky existují regionální nerovnosti z hlediska ekonomického rozvoje. Venkovské oblasti bývají méně rozvinuté než městské oblasti. Celkově je ekonomická geografie České republiky charakterizována kombinací moderního a tradičního průmyslu se silným důrazem na zpracovatelský průmysl, cestovní ruch a zahraniční investice. I když existují určité regionální rozdíly, země má dobře rozvinutou infrastrukturu a kvalifikovanou pracovní sílu, která jí pomohla přilákat investice a řídit hospodářský růst.

Obrázek 2: Administrativní rozdělení České republiky

Zdroj: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Samospr%C3%A1vn%C3%A9_kraje.png

3.3.1 Vývoj nezaměstnanosti České republiky

Česká ekonomika prošla od roku 2000 do současnosti významnými změnami a vývojem. V roce 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie, což usnadnilo obchod a investice s ostatními evropskými zeměmi. Česká ekonomika zažila v letech 2000 až 2008 období trvalého ekonomického růstu, kdy růst HDP dosahoval v průměru kolem 4 % ročně. Globální finanční krize z roku 2008 měla významný dopad na českou ekonomiku a vedla k recesi, která trvala až do roku 2010. V reakci na finanční krizi zavedla vláda ČR opatření fiskální konsolidace zaměřená na snížení veřejného dluhu a vyrovnaní rozpočtu. Tato opatření zahrnovala snížení výdajů a zvýšení daní v roce 2010. Od stejného roku až do roku 2019 zažila česká ekonomika období oživení, kdy růst HDP činil v průměru kolem 2,6 % ročně. To bylo částečně způsobeno zvýšeným vývozem a zahraničními investicemi, jakož i zlepšením na trhu práce a podnikatelského prostředí. Pandemie COVID-19 měla významný dopad na českou ekonomiku, zejména v oblasti cestovního ruchu a pohostinství. Vláda zavedla opatření, jako je finanční podpora podniků a pracovníků, ale ekonomika v letech 2020 a 2021 stále klesala. Česká ekonomika zaznamenala rozvoj průmyslových odvětví jako je automobilová a strojírenská výroba, stejně jako rostoucí IT a technologický sektor. Tyto průmysly také přilákali do České republiky významné zahraniční investice. To pomohlo podpořit hospodářský růst a vytvořit pracovní místa.

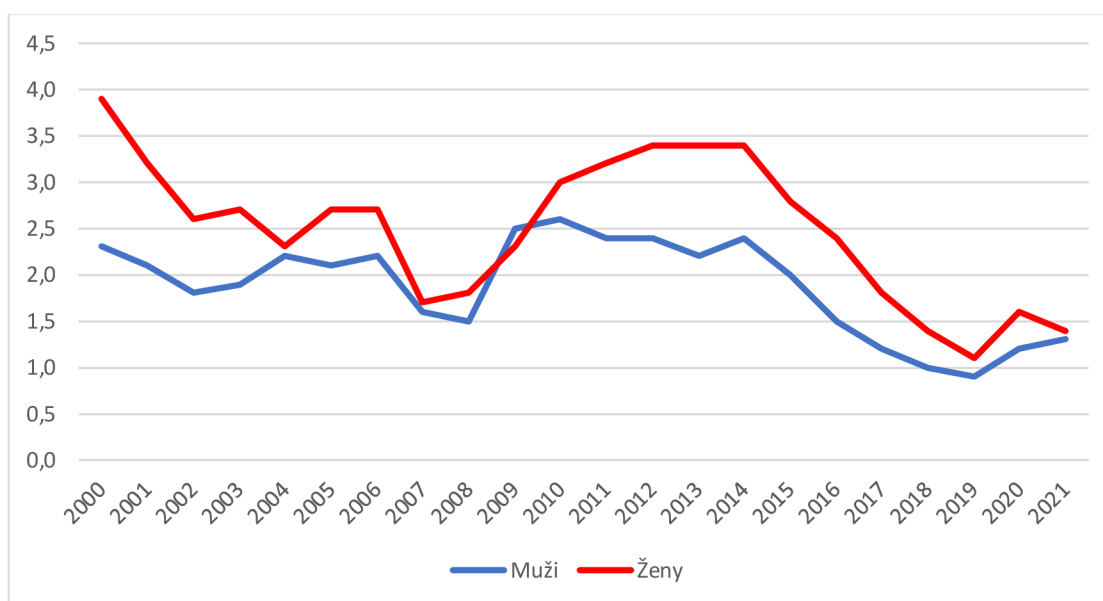
3.3.2 Nezaměstnanost s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví

Graf číslo 1 ukazuje vývoj míry nezaměstnanosti mužů a žen v České republice od roku 2000 do roku 2021. Hned v roce 2000 pozorujeme nejvyšší procentuální rozdíl mezi muži a ženami a to o 1,6 procentního bodu. Naopak mezi nejnižší rozdíly se řadí roky 2007 a 2021 a to s rozdílem pouze o 0,1 procentního bodu.

Nejvyšší míra nezaměstnaných mužů s vysokoškolským vzděláním představovala 2,6 % v roce 2010. Mezi hlavní příčinu patří Velká recese, která zasáhla celý svět. Nejnižší mírou nezaměstnaných mužů s 0,9 % je rok 2019. Ta v předešlých 5 letech klesala, avšak v roce 2020 zasáhl zemi COVID-19 a míra nezaměstnanosti začala opět stoupat.

U žen je nejvyšší míra nezaměstnanosti s vysokoškolským vzděláním v roce 2000 s 3,9 %. Až do roku 2007 v průměru klesala, ale během roku 2008 začala opět narůstat. Od roku 2014 míra nezaměstnanosti klesala a nejnižší byla naměřena stejně jakou mužů v roce 2019 s 1,1 %.

Graf 1: Vývoj míry nezaměstnanosti mužů a žen (%)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

3.3.3 Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců

Tabulka číslo 2 zobrazuje deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců dle údajů z databáze HitHorizons. V této databázi je celkem registrováno více jak 45,7 milionů firem. Z toho přes 800 tisíc jich je registrováno v České republice. Mezi největší zaměstnavatele se řadí ŠKODA AUTO a. s. se svými 35 437 zaměstnanci. Jen o 310 méně zaměstnanců má Ministerstvo obrany.

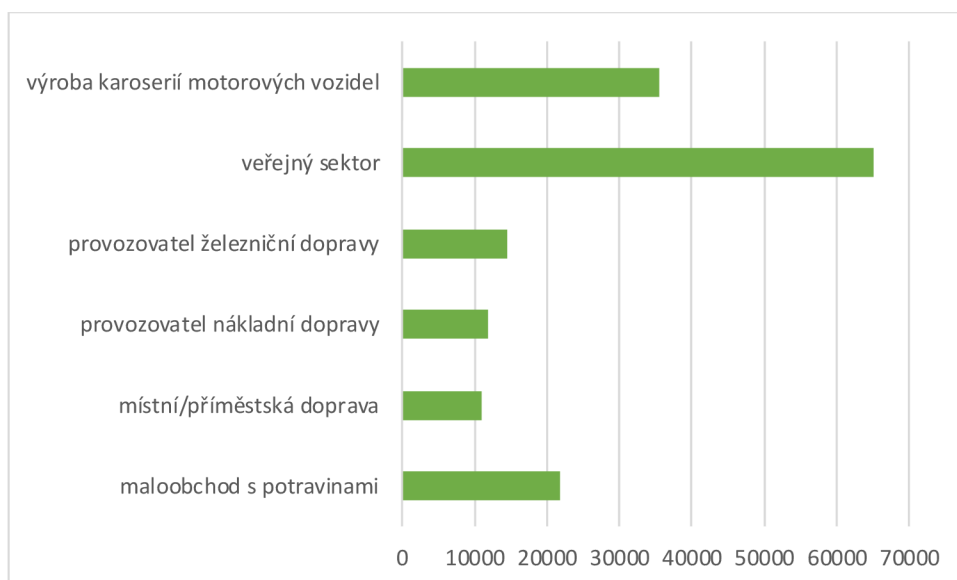
Tabulka 2: Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců

Název společnosti	Pole působnosti	Počet zaměstnanců
ŠKODA AUTO a.s.	výroba karoserií motorových vozidel	35 437
Ministerstvo obrany	veřejný sektor	35 127
České dráhy, a.s.	provozovatel železniční dopravy	14 600
Česká pošta, s.p.	provozovatel nákladní dopravy	11 886
Kaufland Česká republika v.o.s.	maloobchod s potravinami	11 000
Dopravní podnik hl. m. Prahy, akciová společnost	místní/příměstská doprava	10 965
Albert Česká republika, s.r.o.	maloobchod s potravinami	10 846
Úřad práce České republiky	veřejný sektor	10 000
Vězeňská služba České republiky	veřejný sektor	10 000
Akademie věd České republiky	veřejný sektor	9 968

Zdroj: vlastní zpracování, HitHorizons (2023)

Z grafu číslo 2 pozorujeme nejvyšší počet zaměstnanců ve veřejném sektoru a to kolem 60,5 tisíce zaměstnanců. Druhým odvětvím s nejvyšším počtem zaměstnanců je výroba karoserií motorových vozidel.

Graf 2: Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců

Zdroj: vlastní zpracování, HitHorizons (2023)

3.4 Charakteristika a vývoj nezaměstnanosti Portugalské republiky

Portugalsko je poloprezidentskou republikou. Nachází se v jihozápadní Evropě, přesněji na západním pobřeží Pyrenejského ostrova a jeho jediným pevninským sousedním státem je Španělské království. Zahrnuje také souostroví Madeira a Azory. Na západě a jihu je obklopeno Atlantským oceánem v délce kolem 1800 km. Svou rozlohou, která činí 92 225,2 km², je 12. největším státem Evropské unie. Rozloha Portugalska představuje 15,3 % celkové plochy poloostrova. Celkový počet obyvatel je přibližně 10,3 milionu. Hustota zalidnění je tudíž 112,2 obyvatel na 1 km². Stát je členěn do 18 distriktů, 308 obcí a 3092 farností, které jsou ovšem civilní. Hlavním a největším městem země je Lisabon. Většina obyvatel mluví portugalsky, oficiálním jazykem země.

Portugalsko je vyspělá země se smíšenou ekonomikou. Mezi hlavní průmyslová odvětví v zemi patří výroba textilu, obuvi, korku a portského vína. Portugalsko je také členem Evropské unie a jeho ekonomika je silně závislá na mezinárodním obchodu. Portugalsko má vzdělávací systém s bezplatným základním a středním vzděláním dostupným všem občanům. I Portugalská republika má řadu mezinárodně uznávaných univerzit. Země je rozdělena do 18 okresů a každý okres řídí volená okresní rada. Celkově je Portugalsko kulturně bohatou a ekonomicky rozmanitou zemí s dlouhou a bohatou historií. Jeho poloha na pobřeží Atlantiku z něj učinila důležité centrum obchodu a díky svému přínosu umění, literatuře a kuchyni se stal oblíbeným cílem návštěvníků z celého světa.

Ekonomická geografie země se vyznačuje regionálními rozdíly, přičemž rozvinutější regiony se nachází na západě a jihu a méně rozvinuté regiony ve vnitrozemí a na východě. Nejrozvinutějším regionem země je oblast kolem distriktu Lisabon, který zahrnuje i hlavní město Lisabon. Mezi nejrozšířenější průmyslové odvětví zde řadíme finance, technologie a služby. Toto místo je také velmi lákavé pro zahraniční investice díky vysoce kvalifikované pracovní síle a příznivému podnikatelskému prostředí. Jižní část země, zejména distrikt Faro, je důležitá díky svým plážím vhodným k surfování. To láká každoročně miliony turistů a vytváří pracovní příležitosti. Významným ekonomickým centrem s průmyslovým odvětvím jako je textil, obuv a zpracování potravin je také severní část Portugalska. Oproti tomu vnitrozemská a východní část země je méně ekonomicky rozvinutá a má za následek vyliďňování a nedostatek infrastruktury. I přesto že existují regionální rozdíly v hospodářském rozvoji, země pokročila ve zlepšování infrastruktury a přitahování investic do méně rozvinutých oblastí.

Obrázek 3: Administrativní rozdělení Portugalské republiky

Zdroj: <https://www.dreamstime.com/districts-map-portugal-labeled-european-country-image175346839>

3.4.1 Vývoj nezaměstnanosti Portugalské republiky

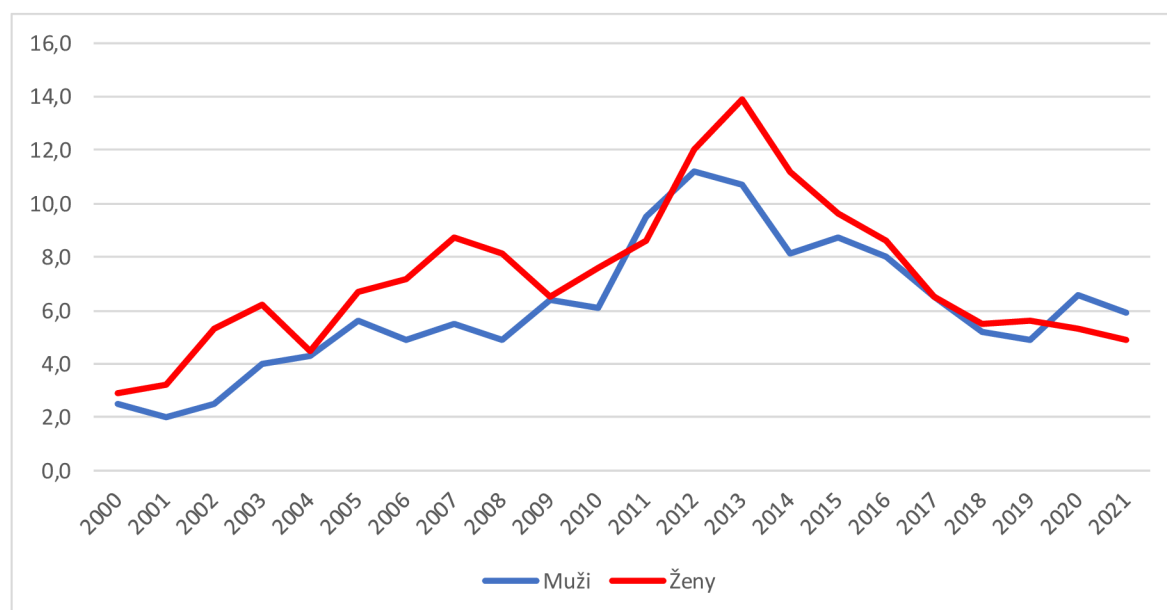
Portugalsko v roce 2002 přijalo euro jako svou oficiální měnu. Díky tomuto kroku usnadnilo obchod a investice s ostatními evropskými zeměmi. Od roku 2000 až do roku 2008 zažilo Portugalsko období trvalého hospodářského růstu s průměrným růstem HDP kolem 2 % ročně. Významný dopad na portugalskou ekonomiku měla globální finanční krize z roku 2008. Ekonomiku zasáhla recese, která trvala až do roku 2013. V reakci na finanční krizi zavedlo Portugalsko řadu úsporných opatření zaměřených na snížení veřejného dluhu a vyrovnání rozpočtu. Tato opatření zahrnovala snížení výdajů, zvýšení daní a reformy trhu

práce. V roce 2011 obdrželo Portugalsko od Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu finanční výpomoc ve výši 78 miliard eur, což pomohlo stabilizovat ekonomiku, ale také vedlo k dalším úsporným opatřením. Mezi lety 2014 a 2019 portugalská ekonomika oživila, kdy opět růst HDP dosahoval v průměru kolem 2 % ročně. To bylo částečně způsobené zvýšeným exportem, cestovním ruchem, zlepšením na trhu práce a podnikatelského prostředí. Stěžejní událostí byla pandemie COVID-19 s dopadem zejména v odvětví cestovního ruchu a pohostinství. I přesto že vláda zavedla opatření jako finanční podpora podniků a pracovníků, ekonomika se v roce 2021 stále snižovala. Celkově portugalská ekonomika za poslední dvě desetiletí zažila vzestupy a pády, s obdobími růstu a obnovy, stejně jako s problémy, jako je globální finanční krize a pandemie COVID-19. Země také provedla významné reformy zaměřené na zlepšení podnikatelského prostředí a přilákání investic, což může pomoci podpořit budoucí hospodářský růst.

3.4.2 Nezaměstnanost s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví

Graf číslo 3 znázorňuje, že trendová přímka u mužů je strmější než u žen. V roce 2009 byla míra nezaměstnanosti mezi pohlavími s rozdílem jen o 0,1 procentního bodu. V roce 2011 dokonce nezaměstnanost mužů byla o 0,9 procentního bodu vyšší než u žen. Toto se opakovalo i v roce 2020 a 2021, kdy byla nezaměstnanost žen o 1 a 1,3 % nižší než u mužů.

Graf 3: Vývoj míry nezaměstnaných mužů a žen s vysokoškolským vzděláním (%)

Zdroj: vlastní zpracování, Pordata (2023)

3.4.3 Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců

Stejně jako u České republiky, tabulka číslo 3 zobrazuje deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců dle údajů z databáze HitHorizons. V této databázi je registrováno skoro 600 tisíc firem, které sídlí v Portugalské republice. Mezi největší zaměstnavatele se řadí firma v odvětví maloobchodu s potravinami PINGO DOCE – DISTRIBUIÇÃO ALIMENTAR, S.A se svými 26 671 zaměstnanci. Na druhém místě je také obchod s potravinami MODELO CONTINENTE – HIPERMERCADOS, S.A, který má o skoro tisíc zaměstnanců méně.

Tabulka 3: Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců

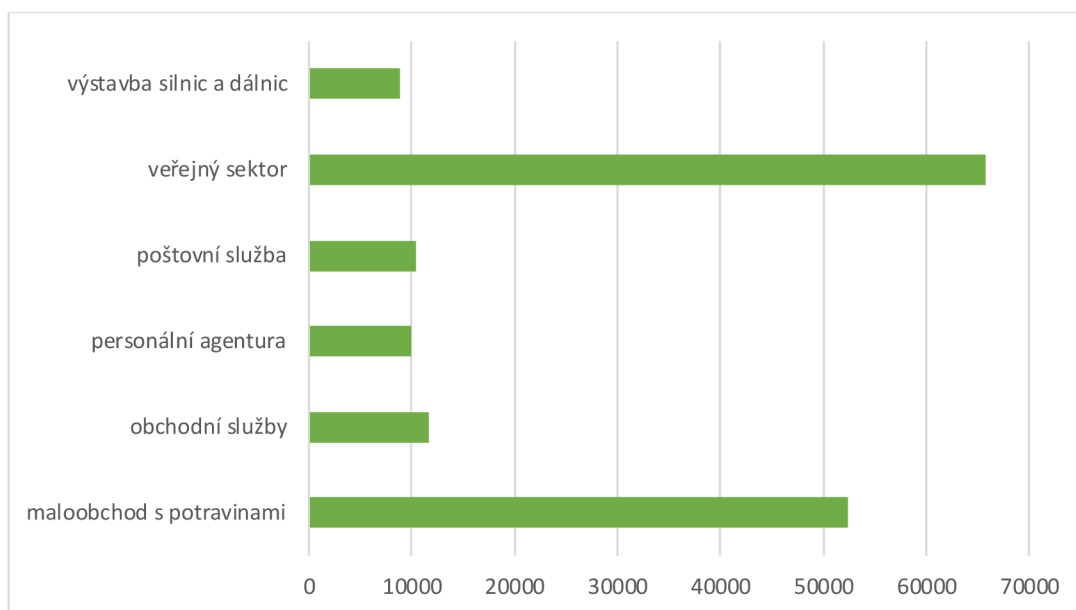
Název společnosti	Pole působnosti	Počet zaměstnanců
PINGO DOCE – DISTRIBUIÇÃO ALIMENTAR, S.A.	maloobchod s potravinami	26 671
MODELO CONTINENTE – HIPERMERCADOS, S.A.	maloobchod s potravinami	25 724
GUARDA NACIONAL REPUBLICANA	veřejný sektor	22 953
POLÍCIA DE SEGURANÇA PÚBLICA	veřejný sektor	21 251
TELEPERFORMANCE PORTUGAL, S.A.	obchodní služby	11 659
ESTADO MAIOR DO EXÉRCITO	veřejný sektor	10 944
AUTORIDADE TRIBUTÁRIA E ADUANEIRA	veřejný sektor	10 588
CTT – CORREIOS DE PORTUGAL, S.A.	poštovní služba	10 343
RANDSTAD RECURSOS HUMANOS – EMPRESA DE TRABALHO TEMPORÁRIO, S.A.	personální agentura	9 920
MOTA-ENGIL – ENGENHARIA E CONSTRUÇÃO ÁFRICA, S.A.	výstavba silnic a dálnic	8 873

Zdroj: vlastní zpracování, HitHorizons (2023)

V Portugalské republice, co se do počtu zaměstnanců týče, převažuje veřejný sektor, což zobrazuje graf číslo 4. O necelých 20 tisíc méně zaměstnanců má pak maloobchod s potravinami.

Graf 4: Deset společností s nejvyšším počtem zaměstnanců

Zdroj: vlastní zpracování, HitHorizons (2023)

3.5 Srovnání vývoje nezaměstnanosti

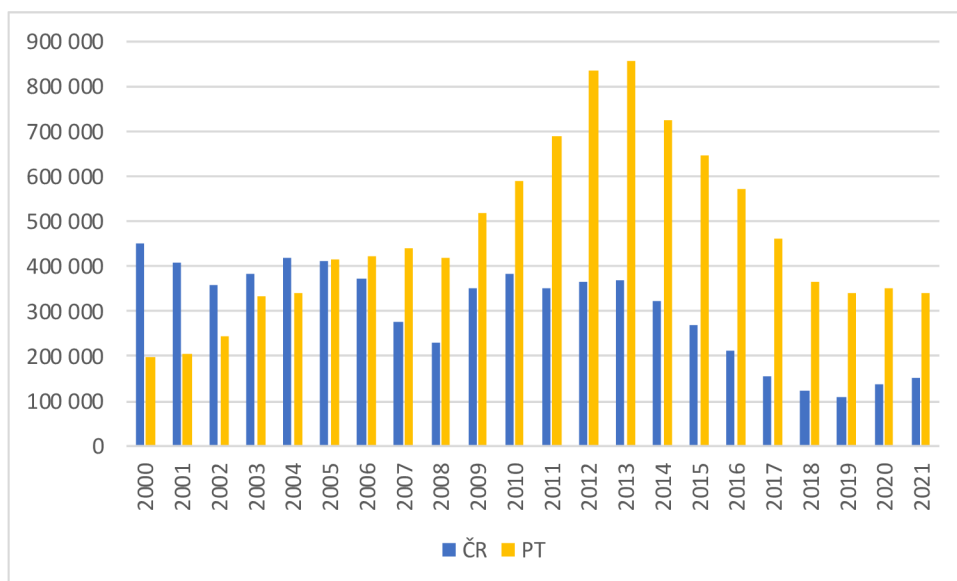
Česká republika a Portugalská republika mají obdobný počet obyvatel. Ovšem co se týče počtu nezaměstnaných osob, je na tom Portugalská republika o poznání hůře. Z grafu číslo 5 lze vyčíst, že v prvních pěti letech měla Česká republika více nezaměstnaných osob. Velký nárůst nastal v roce 2004, což mohlo být důsledkem vstupu České republiky do Evropské Unie. V roce 2005 na tom byly obě země obdobně. Poté ale přišel zlom a až do dnešní doby má Portugalská republika více nezaměstnaných osob než Česká republika. V grafu je silně znát ekonomická krize, která Portugalskou republiku zasáhla mnohem silněji než Českou republiku. Počet nezaměstnaných rostl do roku 2013, naopak Česká republika byla touto krizí zasáhnuta méně, a to do roku 2010. Mezi lety 2014 až 2019 se počet nezaměstnaných osob snižuje. S rokem 2020 ale opět počet osob mírně narůstá v důsledku pandemie COVID-19. Z grafu lze zjistit, že trendová přímka České republiky je i přes mírný nárůst nezaměstnanosti v posledních letech klesající. Naopak trendová přímka Portugalské republiky je nadále rostoucí.

Tabulka 4: Celkové množství nezaměstnaných

Roky	ČR	PT
2000	449 000	198 700
2001	406 500	203 800
2002	357 200	243 300
2003	383 800	333 100
2004	418 800	341 900
2005	410 200	414 100
2006	371 700	420 600
2007	276 600	440 600
2008	229 800	418 000
2009	352 200	517 400
2010	383 500	591 200
2011	350 500	688 200
2012	366 800	835 700
2013	368 900	855 200
2014	323 600	726 000
2015	268 000	646 500
2016	211 400	573 000
2017	155 400	462 800
2018	121 500	365 900
2019	109 000	339 500
2020	137 000	350 900
2021	150 500	338 800

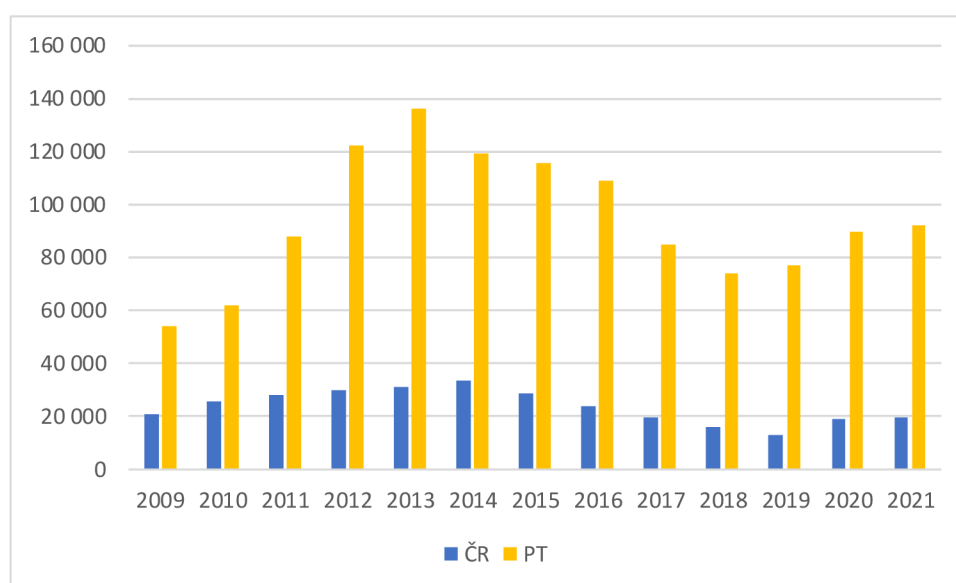
Zdroj: vlastní zpracování, Pordata (2023)

Graf 5: Vývoj celkového množství nezaměstnaných

Zdroj: vlastní zpracování, Pordata (2023)

Dle grafu číslo 6 je nezaměstnanost s vysokoškolským vzděláním o několik desítek tisíc vyšší v Portugalské republice. V roce 2013 pozorujeme největší rozdíl až o 105, 2 tisíc. V tomto roce měla Portugalská republika nejvyšší nezaměstnanost, nejnižší byla v roce 2009. Nejnižší hodnotu nezaměstnanosti měla Česká republika v roce 2019, naopak nejvyšší v roce 2014. Trendová přímka Portugalské republiky je mírně stoupající, Česká republika má naopak mírně klesající.

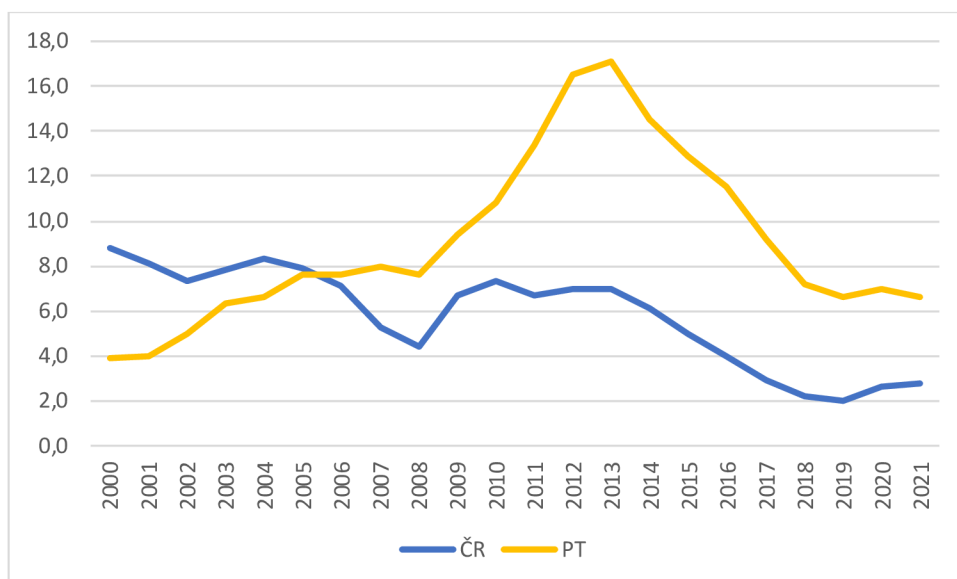
Graf 6: Nezaměstnanost s vysokoškolským vzděláním

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ a Statistics Potugal (2022)

Z grafu číslo 7 lze pozorovat, že nejvyšší hodnoty dosáhla Portugalská republika v roce 2013 a v posledních dvou letech míra klesá. Česká republika dosáhla nejvyšší hodnoty v roce 2000 a od roku 2019 se míra nezaměstnanosti zvyšuje.

Graf 7: Vývoj míry nezaměstnanosti (%)

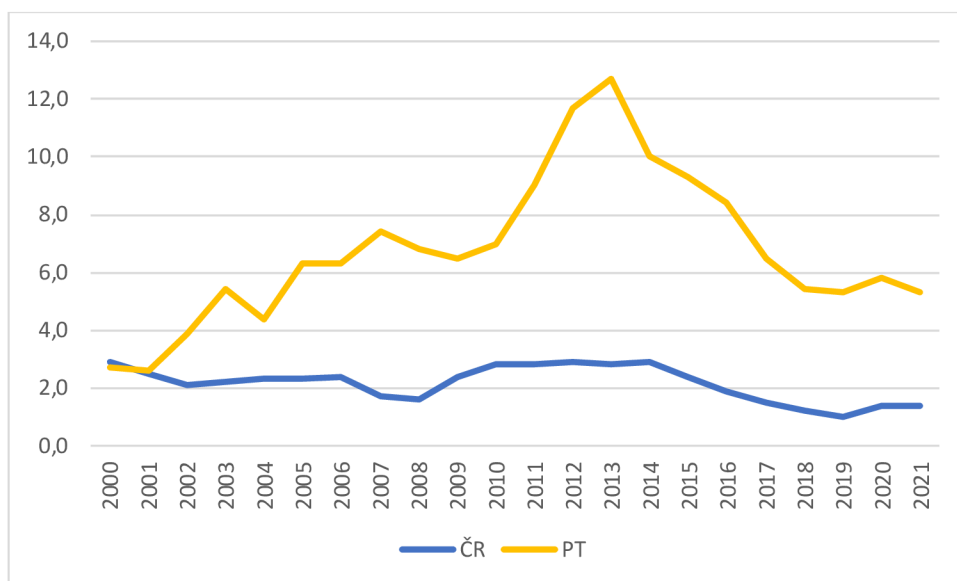

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ a Statistics Portugal (2022)

Graf číslo 8 ukazuje vývoj míry nezaměstnaných s vysokoškolským vzděláním. Je zde jasně viditelné, že Portugalská republika má výrazně vyšší míru nezaměstnanosti osob s vysokoškolským vzděláním. Důsledkem takto markantního rozdílu může být fakt, že vysokoškolské vzdělání není v Portugalské republice zadarmo. Průměrné náklady na roční vysokoškolské studium se pohybují od 950 € do 3000 €. To je v přepočtu 22 600 Kč až 71 000 Kč. Minimální výši školného určuje Ministerstvo školství, ale finální částku si určuje sama vysoká škola. Studenti samozřejmě mají možnost si zažádat o stipendium či jinou finanční podporu.

V Portugalské republice byla v roce 2009 zavedena povinná školní docházka od 6 do 18 let. Důvodem zavedení takto dlouhé školní docházky bylo znepokojující množství negramotných obyvatel.

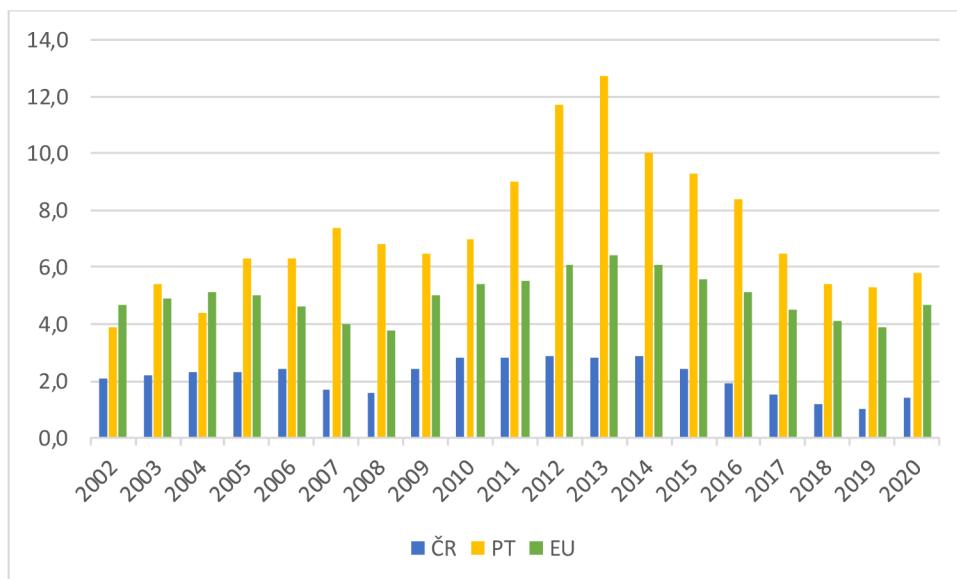
Graf 8: Vývoj míry nezaměstnanosti s vysokoškolským vzděláním (%)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ a Pordata (2023)

Graf číslo 9 vyobrazuje vývoj míry nezaměstnanosti s vysokoškolským vzděláním v letech 2002 až 2020. Je zjištěna nízká míra nezaměstnanosti v České republice oproti Portugalské republice, a i průměrem zemí Evropské Unie. Naopak Portugalská republika převyšuje svoji mírou nezaměstnanosti ostatní porovnávané celky ve všech letech kromě let 2002 a 2004.

Graf 9: Vývoj míry nezaměstnanosti České republiky, Portugalské republiky a Evropské Unie (%)

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2023)

4 Výsledky

Při zpracování praktické části byly použity internetové zdroje, zejména z Českého statistického úřadu, Portugalského statistického úřadu i Evropského statistického úřadu.

Celková nezaměstnanost České republiky se mezi lety 2000 a 2002 výrazně snižovala, každý rok okolo 50 tisíc osob. V roce 2004 však nezaměstnanost stoupla na nejvyšší hodnotu v posledních 20 letech. Ta ale dále nezrychlovala. Právě naopak, klesala až do roku 2008. Celý svět zasáhla v roce 2009 finanční krize, která měla dopad i na zvýšení nezaměstnanosti. Od roku 2013 nezaměstnanost opět klesala až do roku 2019. Následující rok se nezaměstnanost zvýšila v důsledku pandemie COVID-19.

Míra nezaměstnanosti osob s vysokoškolským vzděláním je vývojově obdobný. Nejvyšší míra byla zaznamenána v letech 2000, 2012 a 2014. Naopak nejnižší míra byla dosažena v roce 2019.

Rozdíl mezi nezaměstnanými muži a ženami s vysokoškolským vzděláním není nijak výrazný. Maximální rozdíl lze pozorovat na začátku 21. století. Rozdíl byl o 1,6 procentního bodu. V letech 2004, 2007 a 2021 byl rozdíl nejnižší ve sledovaných 21 letech. V roce 2009 byla míra nezaměstnanosti žen s vysokoškolským vzděláním dokonce nižší než u mužů.

Portugalská republika měla mezi lety 2000 a 2004- nižší množství nezaměstnaných. Avšak od roku 2005 až do současné doby je množství nezaměstnaných výrazně vyšší než v České republice. Nejnižší nezaměstnanost byla zaznamenána v roce 2000, nejvyšší v roce 2013. V současné době má Portugalská republika až dvakrát více nezaměstnaných než Česká republika.

Mezi lety 2012 až 2014 dosahovala míra nezaměstnanosti s vysokoškolským vzděláním v Portugalské republice dvojciferných čísel. Tento trend však začal klesat a nyní činí míra nezaměstnanosti kolem 5 %.

Rozdíl mezi nezaměstnaností mužů a žen s vysokoškolským vzděláním je větší než v České republice. Nejvyšší rozdíl byl přes 3 procentní body v letech 2007, 2008 a 2013. Rok 2020 byl s nejnižším rozdílem. Zajímavé je, že v roce 2017 byla naměřena stejná míra nezaměstnanosti.

Závěr

Trh práce v České republice se v posledních letech neustále zlepšuje. Země má jednu z nejnižších nezaměstnaností v Evropské unii. Tak nízká nezaměstnanost lze přičíst silné ekonomice země. Česká republika má vzdělanou pracovní sílu a relativně nízké životní náklady. Díky své poloze ve středu Evropy je velmi atraktivní destinací pro zahraniční investory. Nejsilnějším výrobním sektorem je automobilový a elektronický průmysl. Nesmíme opomenout ani na průmysl turistický, který má velmi rychlé tempo růstu.

Česká republika má velmi dobře vzdělanou pracovní sílu s vysokým podílem jednotlivců s vysokoškolským vzděláním. Země se snaží reformovat a tím zlepšit svůj vzdělávací systém. To by mohlo vést k ještě nižší míře nezaměstnanosti jednotlivců s vyšším stupněm vzdělání a současně ke zvýšení zaměstnatelnosti.

Trh práce v Portugalsku prošel v posledních letech významnými změnami. Po finanční krizi v roce 2008 se země potýkala s vysokou mírou nezaměstnanosti, ale od roku 2014 se trh práce pomalu zotavuje. V roce 2019 bylo zaměstnáno rekordně více než 5 milionů lidí. Portugalsko pracuje na rozmanitosti své ekonomiky a zaznamenalo růst v několika odvětvích, včetně technologií, cestovního ruchu a obnovitelné energie. Země také vynaložila úsilí na zlepšení vzdělávání a programů odborné přípravy pracovní síly, aby pracovníky lépe vybavila dovednostmi potřebnými pro moderní trh práce. Portugalsko postupně zvyšuje výši minimálních mezd a soustředí se na snahu snížení příjmové nerovnosti. Minimální mzda se od roku 2016 každoročně zvyšuje. Závěrem lze říct, že trh práce v Portugalsku vykazuje známky zlepšení, s rostoucím růstem pracovních míst v několika odvětvích. Země však stále čelí výzvám souvisejícím s klesající mírou nezaměstnanosti, vzdělaností občanů a příjmovou nerovností.

V posledních letech zaznamenává Portugalsko trend nižší míry nezaměstnanosti mezi jednotlivci s vyšším vzděláním ve srovnání s osobami bez něj. Tento trend je v souladu s obecným vzorem v celé Evropské unii, kde vyšší úroveň vzdělání obvykle koresponduje s nižší mírou nezaměstnanosti. Je nezbytné si uvědomit, že tento vztah nemusí být nutně původem rozdílné míry nezaměstnanosti a že roli mohou hrát i další faktory, jako jsou změny na trhu práce nebo v celkové ekonomice.

Vysokoškolské vzdělání v Portugalsku je obecně pokládáno za podstatný faktor při zlepšování podmínek výběru zaměstnání a zvyšování zaměstnatelnosti. Země vynaložila úsilí na zlepšení přístupu k vysokoškolskému vzdělání a zlepšení kvality poskytovaného

vzdělání, což by mohlo vést k dalšímu zlepšení výsledků v oblasti zaměstnání pro jednotlivce s vyšší úrovní vzdělání i v budoucích letech.

5 Seznam použitých zdrojů

5.1 Knižní publikace

SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS, 2013. *Ekonomie: 19. vydání*. Praha: NS Svoboda. ISBN 978-80-205-0629-0.

FUCHS, Kamil a Pavel TULEJA, 2005. *Základy ekonomie*. 2., upr. vyd. Praha: Ekopress. ISBN 80-86119-94-7.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, 2002. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-9006-8.

KLÍNSKÝ, Petr, Otto MÜNCH, Yvetta FRYDRYŠKOVÁ a Jarmila ČECHOVÁ, 2020. *Ekonomika pro ekonomicky zaměřené obory středních škol*. Páté, aktualizované vydání. Praha: Eduko nakladatelství. ISBN 9788088057710.

SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTA, Pavel NESET a Tomáš PAVELKA, 2018. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-537-7.

SEDLÁČEK, Miroslav, 2000. *Základy ekonomické teorie*. Praha: Vydavatelství ČVUT. ISBN 80-01-02098-3.

5.2 Internetové zdroje

Portugal – EU member country profile | European Union. *Redirecting to /select-language?destination=/node/1* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/portugal_en

567/2006 Sb. Nařízení vlády o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovníh.... *Zákoný pro lidi - Sbirka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-567#prilohy>

Districts Map of Portugal stock vector. *Illustration of border – 175346839* [online]. Copyright © 2000 [cit. 09.03.2023]. Dostupné z: <https://www.dreamstime.com/districts-map-portugal-labeled-european-country-image175346839>

Industry Breakdown of Companies in Portugal | HitHorizons.com. *European Company Database | HitHorizons.com* [online]. Copyright © 2023 HitHorizons. All rights reserved. FinStat, s.r.o. [cit. 09.03.2023]. Dostupné z: <https://www.hithorizons.com/eu/analyses/country-statistics/portugal>

Industry Breakdown of Companies in Czech Republic | HitHorizons.com. *European Company Database | HitHorizons.com* [online]. Copyright © 2023 HitHorizons. All rights reserved. FinStat, s.r.o. [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <https://www.hithorizons.com/eu/analyses/country-statistics/czech%20republic>

PORDATA - Statistics, charts and indicators. *PORDATA - Estatísticas, gráficos e indicadores* [online]. [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <https://www.pordata.pt/en/home>

O Úřadu práce ČR. *Úřad práce ČR* [online]. Copyright © [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/o-uradu-prace>

Soubor: *Samosprávné kraje.png* – *Wikipedie*. [online]. [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Samospr%C3%A1vn%C3%A9_kraje.png

Statistics Portugal - Web Portal. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © Instituto Nacional de Estat [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: https://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=ine_base_dados

Minimální mzda. *Průvodce* [online]. Copyright © [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/minimalni-mzda>

Eurostat Statistics – *Unemployment by sex, age and educational attainment (1998-2020) - annual data* [online]. [cit. 13.03.2023]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/UNE_EDUC_A_H_custom_5352939/default/table?lang=en

Český statistický úřad, *Míra nezaměstnanosti podle věkových skupin a vzdělání* [online]. (PDF). [cit. 13.03.2023]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/165384716/25013022147.pdf/b39212ef-c9c9-4a42-bd53-39ee0e9bef6c?version=1.1>

Český statistický úřad, *Nezaměstnanost podle úrovně vzdělání a věku* [online]. [cit. 13.03.2023]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2021>

Český statistický úřad, *Obecná míra nezaměstnanosti v regionech soudržnosti a krajích - roční průměr* [online]. [cit. 13.03.2023]. Dostupné z:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&pvo=ZAM06&str=v95>

The relationship of education and unemployment › pesnetwork.eu. *PES Network: European Network of Public Employment Services* [online]. Copyright © Copyright 2020 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.pesnetwork.eu/2019/09/05/lmb3-educational-attainment/>

Portugalsko - studium, práce, cestování - Euroskop. *Hlavní strana - Euroskop* [online]. Copyright © 2005 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/clenske-staty/jednotlive-staty/portugalsko/portugalsko-studium-prace-cestovani/>

What is Europass? | Europass. *177957781* [online]. [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://europa.eu/europass/en/what-europass>

Nezaměstnanost v únoru zůstala na 3,9 %, meziměsíčně klesl počet nově evidovaných uchazečů o zaměstnání. *Úřad práce ČR* [online]. Copyright © [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/-/nezamestnanost-v-unoru-zustala-na-3-9-mezimesicne-klesl-pocet-nove-evidovanych-uchazecu-o-zamestnani>

Základy ekonomie a managementu. *Inovace VOV* [online]. [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.vover.cz/odz/zdrav/097/page10.html>

PhDr. Marcela Palíšková, Ph.D. *Diskriminace na trhu práce a kritická analýza fungování nástrojů používaných pro zmírnění diskriminace* [online]. VŠE v Praze, 2019, 91 [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: https://ipodpora.odbory.info/soubory/uploads/CAST_I_04_Diskriminace_na_trhu_p.pdf

Životní a existenční minimum. *Průvodce* [online]. Copyright © [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zivotni-a-existencni-minimum>